EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 16.11.2012
COM(2012) 662 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas (2008/56/EK) ieguldījums dalībvalstu vai ES pienākumu, saistību un iniciatīvu īstenošanā ES vai starptautiskā mērogā vides aizsardzības jomā jūras ūdeņos

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas (2008/56/EK) ieguldījums dalībvalstu vai ES pienākumu, saistību un iniciatīvu īstenošanā ES vai starptautiskā mērogā vides aizsardzības jomā jūras ūdeņos

1. IEVADS

Jūras stratēģijas pamatdirektīvas (turpmāk "Jūras vides direktīva" vai "JSPD")[1] mērķis ir ES jūras ūdeņos līdz 2020. gadam sasniegt labu vides stāvokli un aizsargāt resursu bāzi, no kuras ir atkarīgas ar jūru saistītās saimnieciskās un sociālās darbības. Vides stāvoklis tiks novērtēts, izmantojot 11 kvalitatīvos deskriptorus[2], ņemot vērā situāciju vides jomā un jūras ekosistēmu noslodzi un ietekmējumu, un labs stāvoklis ir jāsasniedz, katrā dalībvalstī izstrādājot un īstenojot jūras ūdeņu stratēģiju, kas aptver visas ietekmes un slodzes, kuras skar jūras vidi. Jūras vides direktīvas pamatā ir arī lielāka pārrobežu sadarbība jūras vides reģionu un apakšreģionu līmenī.

Šā ziņojuma mērķis ir izpildīt JSPD 20. panta 2. punkta prasības — novērtēt minētās direktīvas ieguldījumu dalībvalstu vai ES pastāvošo pienākumu, saistību un iniciatīvu īstenošanā vides aizsardzības jomā jūras ūdeņos. Apzinoties, ka daži no šiem pienākumiem, saistībām un iniciatīvām ir starptautisku nolīgumu radītie pienākumi, tie visi šajā ziņojumā tiks apzīmēti ar vārdu "saistības".

Ar Jūras vides direktīvu Savienības tiesību sistēmā tiek iekļautas ļoti daudzas starptautiskas un ES saistības attiecībā uz jūras vides aizsardzību. Tai ir liela nozīme arī attiecībā uz centieniem saskaņot ES un tās dalībvalstu darbību, ko tās veic saskaņā ar starptautiskiem nolīgumiem.

Šīs saistības ir pilnībā un padziļināti analizētas dokumentā "Pētījums par Jūras stratēģijas pamatdirektīvas ieguldījumu pastāvošo starptautisko saistību jomā"[3]. Šajā ziņojumā ir izcelts JSPD ieguldījums starptautiskā līmenī izvirzītu pamatprincipu un atsevišķu nozīmīgu starptautisku saistību — tostarp reģionālo jūras konvenciju — īstenošanā un nozīmīgu ES politikas jomu pilnveidošanā.

---

1 Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Direktīva 2008/56/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva), OV L 164, 25.6.2008.

2 Minētie 11 deskriptori ir šādi. 1. Tiek saglabāta bioloģiskā daudzveidība. 2. Svešzemju sugas negatīvi neietekmē ekosistēmu. 3. Komerciālām vajadzībām zvejoto zivju sugu populāciju stāvoklis ir labs. 4. Barošanās tīkla elementi nodrošina pietiekamu sugas populāciju un reprodukciju ilgtermiņā. 5. Eitrofikācija ir pēc iespējas mazāka. 6. Jūras gultnes integritāte nodrošina ekosistēmas darbību. 7. Uz ekosistēmu nelabvēlīgu ietekmi neatstāj neatgriezeniskas hidrogrāfisko apstākļu pārmaiņas. 8. Piesārņotāju koncentrācijai nav nelabvēlīgas ietekmes. 9. Piesārņotāju koncentrācija jūras produktos nepārsniedz maksimālās pieļaujamās robežvērtības. 10. Jūras piesārņojums ar atkritumiem nenodara kaitējumu. 11. Enerģijas (tostarp zemūdens trokšņu) emisija neatstāj nelabvēlīgu ietekmi uz ekosistēmu.

3 http://ec.europa.eu/environment/marine/.

2. VISPĀRĒJI VIDES UN JŪRAS POLITIKAS PRINCIPI

Daži vispārēji vides politikas principi, par kuriem panākta vienošanās starptautiskā līmenī, piemēram, Riodežaneiro deklarācijā[4] izklāstītie principi, visos attiecīgajos gadījumos ir atspoguļoti JSPD. Šie principi ir vēlreiz apstiprināti *Rio+20* noslēguma dokumentā "Nākotne, kādu vēlamies"[5].

2.1. Jūras stratēģijas pamatdirektīvas pamats — ekosistēmu pieeja

Ekosistēmu pieeja jūras vides pārvaldībai ir JSPD neatņemama daļa. Šai pieejai nav vienas definīcijas, par kuru būtu panākta starptautiska vienošanās, taču tās kopējais mērķis ir nodrošināt, lai cilvēka darbību kopējā ietekme nepārsniegtu līmeni, kas apdraud ekosistēmu spēju saglabāties.

Lēmumos, kas tika pieņemti ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (KBD) Līgumslēdzēju pušu konferencē (LPK lēmumi V/6 un VII/5), un Johannesburgas īstenošanas plānā (JĪP) ir iekļautas, piemēram, *Rio+20* konferencē vēlreiz apstiprinātas skaidras prasības pieņemt un ievērot ekosistēmu pieeju tādu cilvēka darbību pārvaldībai, kuras ietekmē jūras vidi.

Jūras vides direktīva ne vien skaidri min ekosistēmu pieeju jūras vides pārvaldībai kā pamatprincipu (8. un 44. apsvērums), bet arī paredz tās piemērošanu jūras stratēģiju izstrādē (1. un 3. pants). Tāpēc līdz ar JSPD ekosistēmu pieeja kļūst par juridiski saistošu jūras vides pārvaldības principu.

2.2. Vides apsvērumu integrēšana citās politikas jomās un jūras ūdeņu integrēta pārvaldība starpnozaru līmenī

Starptautiskos instrumentos līdztekus vajadzībai integrēti pārvaldīt jūras vidi un piekrastes zonas nereti tiek uzsvērta vajadzība integrēt vides aizsardzības mērķus sociāli ekonomiskajās darbībās un citās politikas jomās. Konkrētāk, šīs prasības ir ietvertas *Agenda 21*[6] noteiktajās saistībās un KBD lēmumos, kā arī apstiprinātas *Rio+20* noslēguma dokumentā. Šis ES vides politikas pamatprincips ir uzsvērts LESD[7]. Šī pieeja ir skaidri izvirzīta par vienu no JSPD mērķiem (1. panta 4. punkts).

Starptautiskā līmenī ir izvirzīti īpaši līdzekļi jūras ūdeņu integrētai starpnozaru pārvaldībai. Kompleksā piekrastes teritorijas pārvaldība (KPTP) ir izstrādāta kā līdzeklis piekrastes zonu pārvaldībai. Prasība pieņemt un īstenot KPTP ir skaidri ietverta *Agenda 21* un Barselonas konvencijas protokolā par KPTP. Jūras teritoriālās plānošanas (JTP) process ir vēl viens papildu līdzeklis, ko var izmantot konkurējošu jūras izmantošanas veidu pārvaldībai, līdztekus nodrošinot vides aizsardzību; šis process ir izstrādāts un starptautiskā līmenī atbalstīts nesenāk (tostarp KBD LPK lēmumā X/29), un to izstrādā ES integrētās jūrlietu politikas (IJP) kontekstā.

---

4 Riodežaneiro deklarācijā par vidi un attīstību, kas tika pieņemta Apvienoto Nāciju Organizācijas Konferencē par vidi un attīstību (*UNCED*) 1992. gadā, tika izvirzīti 27 pamatprincipi nolūkā vadīt turpmāko lēmumu pieņemšanu un politikas izstrādi, ņemot vērā sociāli ekonomiskās attīstības ietekmi uz vidi.

5 A/CONF.216/L.1.

6 *Agenda 21* ir juridiski nesaistoša shēma un pasaules mēroga rīcības plāns ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai, par ko vienojās ANOKVA 1992. gadā (http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/).

7 Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 11. pants.

Aplūkojot vispārējo kopējo ietekmi, nevis atsevišķi reglamentējot konkrētus jūras izmantošanas veidus, Jūras vides direktīva sniedz ieguldījumu jūras ūdeņu integrētas pārvaldības īstenošanā. Direktīva nosaka, ka dalībvalstīm savās pasākumu programmās (VI pielikums) jāietver kontrolpasākumi attiecībā uz sadalījumu laikā un telpā, piemēram, KPTP un JTP.

2.3. Piesardzības princips un "piesārņotājs maksā" princips jūras vidē

Piesardzības princips un "piesārņotājs maksā" princips ir divi vides aizsardzības politikas pamatprincipi, un tiem abiem pamatā ir LESD[8]. Tie abi ir ietverti vairākos starptautiskos instrumentos vides jautājumu risināšanai, turklāt tieši saistībā ar jūras vides aizsardzību ir minēti jau *Agenda 21* (17.22. nodaļa) un KBD (LPK lēmumi IV/5 un VIII/24).

Saskaņā ar šiem noteikumiem abi principi ir ietverti Jūras vides direktīvā — 27. un 44. apsvērumā — kā pamatprincipi minētās direktīvas īstenošanai. Konkrētāk, tie ir pamatā pasākumu programmām, kas dalībvalstīm jāizstrādā, lai nodrošinātu laba vides stāvokļa sasniegšanu to jūras ūdeņos.

2.4. Uz zināšanām balstīta adaptīva pārvaldība un sabiedrības informētība un līdzdalība

Uz zināšanām balstīta adaptīva pārvaldība ir arī pamatprincips, uz ko attiecas daudzas starptautiskās saistības[9]. Attiecībā uz jūras vides aizsardzību — jomu, kurā joprojām ir daudz neskaidrību, — šī vajadzība ir jo sevišķi izteikta.

Paredzot sākotnējā novērtējuma veikšanu (8. pants) un monitoringa programmu īstenošanu (11. pants), JSPD sniedz ieguldījumu jūras vides stāvokļa vispārējā novērtēšanā. Turklāt direktīva nodrošina, lai šādi izveidotās zināšanu bāzes informācija būtu pamatā turpmāko pārvaldības pasākumu īstenošanai, nosakot, ka vides jomas mērķus (10. pants) un pasākumu programmas (13. pants) izstrādā, pamatojoties uz sākotnējo novērtējumu. Tādējādi nonākam pie JSPD (3. panta 5. punkts) skaidri minētā adaptīvas pārvaldības jēdziena, kas jūras stratēģiju atjaunināšanai paredz sešu gadu ciklu.

Šī pieeja pilnībā atbilst saistībām izstrādāt tādu ANO regulāro procesu jūras vides stāvokļa vispārējai ziņošanai un novērtēšanai, kas atbalstītu šādu uz zināšanām balstītu adaptīvu pārvaldību.

Arī informācijas pieejamība, sabiedriskā apspriešana un sabiedrības izglītošana ir vispārēji principi, kas vides saistību jomā tiek atbalstīti starptautiskā līmenī. Orhūsas konvencija[10] ir viens no starptautiskiem nolīgumiem, kas ievieš praksē šo Riodežaneiro deklarācijā izvirzīto principu. Jūras vides direktīvā ir ietvertas konkrētas un skaidras prasības (19. pants un VI pielikuma 8. punkts), kas sniedz ieguldījumu šo saistību izpildē.

---

8 LESD 191. pants.

9 Adaptīvo pārvaldību atbalsta *Agenda 21*, KBD, ANO regulārais process, un šī pieeja ir atspoguļota vairuma reģionālo jūras konvenciju instrumentos.

10 Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju vērsties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, pieņemta 1998. gadā.

3. NOZĪMĪGI STARPTAUTISKI LĪGUMI UN DAUDZPUSĒJI VIDES NOLĪGUMI

Līdztekus šiem vispārējiem vides politikas principiem Jūras vides direktīva nosaka daudzas konkrētākas saistības, kas izriet no daudzpusējiem vides nolīgumiem un citiem starptautiskiem nolīgumiem, kuri ietilpst ES tiesību sistēmā jūras ūdeņu jomā.

3.1. *UNCLOS* un SJO

Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvencija (*UNCLOS*) nosaka valstu pienākumus un tiesības attiecībā uz jūrām un okeāniem, kā arī vairākus pienākumus attiecībā uz jūras vides aizsardzību un saglabāšanu. Tie aptver, piemēram noteikumus par jūras vides stāvokļa monitoringu un novērtēšanu, jūras piesārņojuma novēršanu, kā arī globālas un reģionālas sadarbības prasības. Jūras vides direktīvā ir atzīti un pilnībā ievēroti *UNCLOS* noteiktie pienākumi[11]. Līdztekus direktīvā tās ģeogrāfiskās darbības jomas robežās ir iekļauta *UNCLOS* prasība valstīm novērot un mērīt jūras vides piesārņojuma risku vai ietekmi[12]. Ar minēto direktīvu tiek izpildīti arī vairāki citi pienākumi, kas nosaka, ka valstīm jāveic pasākumi, lai novērstu, samazinātu un kontrolētu jūras vides piesārņošanu no sauszemes avotiem, lai novērstu jūras gultnes un tās dzīļu piesārņošanu un nepieļautu svešzemju sugu introdukciju. JSPD ir iekļauti arī *UNCLOS* noteikumi par ilgtspējīgu zvejniecību un akvakultūru, inovāciju un ieguldījumiem pētniecībā. Visbeidzot — bet ne mazāk svarīgi —, tā kā direktīvā ir uzsvērta reģionālā sadarbība[13], tā palīdz valstīm izpildīt *UNCLOS* noteikto pienākumu sadarboties jūras vides aizsardzības jomā.

Uz dažiem *UNCLOS* noteikumiem — jo īpaši noteikumiem par piesārņojuma ierobežošanu izcelsmes vietā un ietekmes uz vidi novērtējumu izstrādi — līdztekus JSPD attiecas arī citi tiesību akti, piemēram, *IPPC* direktīva[14] un IVN direktīva / SVN direktīva[15].

Tas pats lielā mērā attiecas uz SJO noteikumiem, piemēram, noteikumiem saskaņā ar *MARPOL* konvenciju[16], kas grozīta ar tās 1987. gada protokolu, vai *OPRC* konvenciju un tās *OPRC-HNS* protokolu[17], kā arī uz Nolīgumu par sadarbību cīņā pret Ziemeļjūras piesārņojumu ar naftu un citām kaitīgām vielām (kas nav SJO nolīgums)[18]. Ir vairāki ES tiesību akti, kas līdztekus JSPD piedāvā praktiskus risinājumus un mehānismus JSPD izvirzīto mērķu sasniegšanai, piemēram, Direktīva par ostas valsts kontroli[19], Direktīva par ostas iekārtām atkritumu uzņemšanai[20] vai Padomes lēmums, ar ko izveido Kopienas Civilās aizsardzības mehānismu[21].

---

11 Sk. JSPD 17. apsvērumu.

12 Sk. JSPD 11. pantu un V pielikumu.

13 Sk. JSPD 6. pantu.

14 Direktīva 2008/1/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli, OV L 24, 29.1.2008., 8.–29. lpp.

15 Direktīvas 2011/92/ES un 2001/42/EK.

16 Starptautiskā konvencija par kuģu izraisīta piesārņojuma novēršanu (*MARPOL*).

17 Starptautiskā konvencija par gatavību, reaģēšanu un sadarbību naftas piesārņojuma gadījumā un Protokols par gatavību, reaģēšanu un sadarbību bīstamu un kaitīgu vielu izraisīta piesārņojuma gadījumos.

18 Nolīgums par sadarbību cīņā pret Ziemeļjūras piesārņojumu ar naftu un citām kaitīgām vielām.

19 Direktīva 2009/16/EK, OV L 131, 28.5.2009., 57.–100. lpp.

20 Direktīva 2000/59/EK, OV L 332, 28.12.2000., 81.–90. lpp., kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1137/2008.

21 Padomes Lēmums 2007/779/EK, *Euratom* (pārstrādāta redakcija).

3.2. JSPD — viens no galvenajiem ieguldījumiem starptautisko saistību īstenošanā jūras bioloģiskās daudzveidības jomā

Jūras vides direktīva ir pirmais ES likumdošanas instruments, kas skaidri attiecas uz visa jūras bioloģiskās daudzveidības kopuma aizsardzību. Tajā ir ietverts konkrētais regulējuma mērķis līdz 2020. gadam nodrošināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu — stūrakmens laba vides stāvokļa sasniegšanai okeānos un jūrās. Tāpēc minētā direktīva kopā ar Biotopu direktīvu un Putnu direktīvu[22] sniedz spēcīgu politikas un tiesisko regulējumu, lai izpildītu starptautiskās saistības attiecībā uz jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, piemēram, KBD paredzētās saistības (minētas JSPD 18. apsvērumā) vai saistības, ko paredz Konvencija par tirdzniecību ar apdraudēto sugu augiem un dzīvniekiem.

Līdztekus KBD ekosistēmu pieejas un adaptīvās pārvaldības īstenošanai JSPD arī pievēršas dažām konkrētākām KBD prasībām, piemēram, aizsargājamu jūras teritoriju (AJT) izveidei, kas dalībvalstīm jāietver savās jūras stratēģijās, īstenojot vispārēju pieeju jūras vides aizsardzībai. Direktīva turklāt šīs AJT, kas būs izveidotas, īstenojot dažādas citas ES vai starptautiskās saistības, apvienos vienā sistēmā — vienotā un reprezentatīvā AJT tīklā (sk. 5. punktu).

3.3. Sasaiste ar starptautiskām saistībām klimata pārmaiņu jomā

Jūras vides direktīvā ir aplūkota klimata pārmaiņu ietekme uz okeāniem, un tādējādi minētā direktīva netieši sniedz ieguldījumu ANO Vispārējā konvencijā par klimata pārmaiņām (*UNFCC*) un citos instrumentos, kas attiecas uz šo jautājumu.

JSPD vairo zināšanas par klimata ietekmi uz jūras vidi. Saskaņā ar minēto direktīvu dalībvalstīm, sagatavojot sākotnējos novērtējumus, ir jāņem vērā dažādi ar klimatu saistīti faktori, piemēram, jūras temperatūras un ledus segas pārmaiņas un okeānu paskābināšanās.

JSPD paredzētajās dalībvalstu jūras stratēģijās var pievērsties arī jautājumam par pielāgošanos klimata pārmaiņām. Ņemot vērā, ka jūras ekosistēmu noslodze un ietekmējums var variēt atkarībā no dažādiem cilvēka darbības modeļiem un klimata pārmaiņu ietekmes, laba vides stāvokļa konstatēšanas kritēriji periodiski var būt jāpielāgo[23].

Visbeidzot, labam okeānu stāvoklim ir liela nozīme klimata pārmaiņu mazināšanā, jo tie ir oglekļa dioksīda piesaistītājsistēmas. Jūras teritoriju var izmantot atjaunojamās enerģijas ieguvei un oglekļa dioksīda uztveršanai un uzglabāšanai. Tās ir cilvēka darbības, kuru radītā noslodze un ietekmējums jāpārvalda direktīvas kontekstā.

4. REĢIONĀLO JŪRAS KONVENCIJU BŪTISKĀ NOZĪME

Jūras ūdeņus, uz kuriem attiecas JSPD, aptver četras reģionālās jūras konvencijas (RJK) — Konvencija par jūras vides aizsardzību Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā (*OSPAR*), Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzības konvencija (*HELCOM*), Vidusjūras reģiona jūras vides un piekrastes aizsardzības konvencija (Barselonas konvencija) un Konvencija par Melnās jūras aizsardzību pret piesārņojumu (Bukarestes konvencija)[24]. Starp tām pastāv dažas būtiskas atšķirības, īpaši attiecībā uz ārpussavienības valstu dalību (piemēram, Baltijas

[22] Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību un Putnu direktīva (kodificēta redakcija) 2009/147/EK, OV L 20, 26.1.2010., 7.–25. lpp.

[23] 34. apsvērums.

[24] Sk. JSPD 19. apsvērumu.

reģionā 9 no 10 līgumslēdzējām pusēm ir ES dalībvalstis, savukārt Vidusjūras reģionā — 7 no 22).

RJK mērķis ir uzlabot jūras reģionu reģionālo pārvaldību un sekmēt jūras vides aizsardzību. Jūras vides direktīvā ir ietverti daudzi noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt, lai direktīvas īstenošana ne vien palīdzētu veikt, bet arī pilnveidotu darbības, kas paredzētas konvencijās, kuras attiecas uz ES jūras reģioniem vai apakšreģioniem.

6. panta 1. punktā ir skaidri noteikts, ka dalībvalstīm, lai panāktu savstarpēju koordināciju, ir jāizmanto jau pastāvošās reģionālās institucionālās sadarbības struktūras, tostarp tās, kas izveidotas ar RJK. Vairākās no šīm konvencijām ir skaidri noteikts, ka šīm konvencijām ir uzdevums atvieglot JSPD reģionālo īstenošanu. 6. panta 2. punkts nosaka, ka dalībvalstīm, izmantojot attiecīgus starptautiskus forumus, tostarp RJK mehānismus, ir jādara viss iespējamais, lai koordinētu rīcību ar trešām valstīm nolūkā izstrādāt un īstenot jūras vides stratēģijas, vajadzības gadījumā koordināciju un sadarbību attiecinot uz visām dalībvalstīm, tostarp valstīm, kam nav izejas uz jūru.

JSPD nodrošina, lai RJK un citi starptautiski nolīgumi tiktu ņemti vērā visos jūras stratēģiju izstrādes posmos, nodrošinot, ka jūras reģionos vai apakšreģionos tiek piemērotas konsekventas metodoloģijas un ka tiek ņemta vērā pārrobežu ietekme.

No otras puses, Jūras vides direktīva sniedz ieguldījumu to pienākumu un svarīgo saistību izpildē, ko šīs RJK nosaka ES un dalībvalstīm.

Tas ir, piemēram, pienākums darīt visu iespējamo, lai novērstu un likvidētu piesārņojumu no jūras un sauszemes avotiem, tostarp punktveida avotu emisiju ietekmi uz jūras vidi. RJK ir iekļauti arī skaidri pienākumi pieņemt vai piemērot ekosistēmu pieeju jūras ūdeņu pārvaldībai un saglabāt jūras resursus, tostarp pienākumi veikt pasākumus ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, piemēram, prasības reglamentēt invazīvu sugu introdukciju. Jūras vides direktīvā visi šie elementi ir ietverti kā priekšnoteikumi laba vides stāvokļa sasniegšanai.

RJK ir ietverti arī noteikumi par piekļuvi informācijai par jūras vides stāvokli, par valstu pienākumu īstenot monitoringa un pētniecības programmas, kā arī pēc tam par tām ziņot, un šie noteikumi ir iestrādāti Jūras vides direktīvā (sk. 2.4. punktu).

5. JSPD UN CITAS SAISTĪTAS ES POLITIKAS JOMAS

Daudzas ES politikas jomas ietekmē jūras vidi, jo īpaši tās politikas jomas, kas ir saistītas ar zivsaimniecību, transportu, rūpniecību, lauksaimniecību, reģionālo attīstību, pētniecību, enerģētiku, ārējām attiecībām, kā arī svarīgiem vides politikas elementiem, piemēram, ūdens resursu pārvaldību. Taču šo jomu politika nav īpaši izstrādāta, lai koordinēti aizsargātu jūras vidi. Līdz ar to cilvēka darbības, kas ietekmē jūras vidi, tiek reglamentētas katrā nozarē atsevišķi.

JSPD mērķis ir nodrošināt, lai pasākumi, ko paredz dažādi citi ES tiesību instrumenti, tiktu īstenoti saskaņoti, konsekventi un vienoti nolūkā sasniegt direktīvas pamatmērķi. Tāpēc, kā noteikts 20. pantā, novērtējot JSPD ieguldījumu starptautisku pienākumu un saistību īstenošanā, ir svarīgi ņemt vērā pienākumus un pasākumus, ko Kopienas līmenī rada un nosaka citi ES tiesību akti.

Ar Jūras vides direktīvu cieši saistīta ir Ūdens pamatdirektīva[25] (ŪPD). Tā nosaka mērķi līdz 2015. gadam sasniegt labu stāvokli visos ES gruntsūdeņos un virszemes ūdeņos, tostarp piekrastes ūdeņos, papildinot mērķi sasniegt labu vides stāvokli saskaņā ar Jūras vides direktīvu. Saskaņā ar ŪPD īstenotās darbības samazinās jūras piesārņojumu un barības vielu ieplūdi no sauszemes avotiem un aizsargās ekosistēmas piekrastes un pārejas ūdeņos, kas daudzām jūras zivju sugām ir svarīgas nārstošanas vietas.

Prasība veikt ietekmes uz vidi novērtējumu (IVN) par ES īstenotiem sauszemes vai jūras projektiem un darbībām ir noteikta Direktīvā 2011/92/ES; līdzīgi pienākumi attiecībā uz plānu un programmu sagatavošanu ir noteikti Direktīvā 2001/42/EK, ko dēvē par Stratēģiskā vides novērtējuma (SVN) direktīvu. JSPD nav skaidri noteikta prasība veikt SVN attiecībā uz plāniem un programmām, kas ietekmē jūras vidi. Tomēr SVN ir veicami tik un tā, kā apstiprināja Tiesa[26], ja vien ir spēkā attiecīgie nosacījumi, it īpaši nosacījums, ka attiecīgais plāns paredz sistēmu turpmākai projektu izstrādei. Jūras stratēģijām atkarībā no to satura var būt jāveic SVN. Arī pasākumu programmām varētu būt jāveic SVN, jo JSPD VI pielikumā ir paredzēts, ka ar tām var izveidot sistēmu turpmāku projektu un darbību īstenošanai.

Biotopu direktīva[27] (6. pants) līdztekus nosaka, ka attiecīgs novērtējums ir jāveic attiecībā uz visiem plāniem vai projektiem, kas varētu atstāt būtisku ietekmi uz direktīvā noteiktajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT) un Putnu direktīvā noteiktajām īpašajām aizsargājamām teritorijām (ĪAT). Tā kā šīs īpaši aizsargājamās dabas teritorijas papildina JSPD noteiktās aizsargājamās jūras teritorijas, tad Biotopu direktīvas 6. pantā noteiktais novērtējums parasti ir jāveic attiecībā uz jūras stratēģijām un šādu darbību pasākumu programmām. Šos novērtējumus var integrēt SVN procedūrās.

ES ir uzņēmusies dažādas augsta līmeņa politiskās saistības bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jomā. Pamatmērķis ir līdz 2020. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un ekosistēmu pakalpojumu degradēšanos, kā arī situāciju šajās jomās pēc iespējas lielākā mērā uzlabot. Šie politiskie mērķi ir nostiprināti ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam[28] un izteikti kā konkrēti uzdevumi un darbības, kas jāveic, lai sasniegtu mērķus, kuri noteikti Jūras vides direktīvā un citos ES tiesību aktos, kas reglamentē apdraudētu sugu aizsardzību un zivju krājumu ilgtspējīgu izmantošanu.

Saskaņā ar Biotopu direktīvu un Putnu direktīvu dalībvalstīm ir jānodrošina, lai dažādiem jūras biotopiem un sugām būtu labvēlīgs aizsardzības statuss un visām dabiskā areāla jūras sugām, tostarp migrējošo putnu sugām, būtu labvēlīgs populācijas stāvoklis. Saskaņā ar šīm direktīvām lielai daļai ES piekrastes un jūras teritoriju jau ir piešķirts vai tiks piešķirts *Natura 2000* teritorijas statuss. JSPD ir atzīts, ka AJT izveide, tostarp *Natura 2000* teritoriju līdzšinējā un turpmākā izveide saskaņā ar Biotopu direktīvu un Putnu direktīvu, ir svarīgs ieguldījums laba vides stāvokļa sasniegšanā, un direktīva nosaka, ka AJT tīkli ir jāietver jūras stratēģiju pasākumu programmās (13. panta 4. punkts). JSPD 13. panta 4. punkts turklāt arī nosaka, ka AJT tīkliem ir jābūt vienotiem un reprezentatīviem, pienācīgi aptverot tajos ietverto ekosistēmu daudzveidību, un nepārprotami paredz vairāk nekā *Natura 2000*, šādos tīklos ietverot arī AJT, kas izveidotas ar RJK. Turklāt 13. panta 5. punktā ir skaidri norādīta

---

25 Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā. OV L 327, 22.12.2000.

26 Sk. lietas C-105/09 un C-295/10.

27 Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

28 COM(2011) 244 galīgā redakcija. "Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls — bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam".

saistība starp AJT izveidi un iespējamiem pasākumiem, kas veicami saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku (KZP). JSPD šajā gadījumā tādējādi funkcionē kā sistēma, kurā var integrēt pastāvošos pasākumus un kuru var papildināt ar jaunām iniciatīvām.

Zvejniecības un akvakultūras darbību reglamentēšanas jomā KZP paredz sadarbības pieeju to zvejniecību pārvaldībai, kas ES ir kopīgas ar trešām valstīm. Ierosinātā KZP 2011. gada reforma[29] nosaka, ka visiem krājumiem ir jāpārsniedz līmenis, kas vajadzīgs maksimāla ilgtspējīgas ieguves apjoma nodrošināšanai, un ka ir jāņem vērā zvejniecības ietekme uz vidi. Tā arī nosaka, ka KZP ir skaidri jāiekļauj JSPD mērķi. Tādējādi Jūras vides direktīva papildina KZP, nodrošinot sasaisti starp zivsaimniecības politiku un citiem ārkārtīgi svarīgiem vides aizsardzības aspektiem (piemēram, bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un dzīvotņu un ar tām saistīto sugu aizsardzību).

Dažādi ES likumdošanas instrumenti ietekmē jūras vides piesārņojuma pakāpi turpmākos posmos — piemēram, Nitrātu direktīva[30], Prioritāro vielu direktīva[31] un Atkritumu pamatdirektīva[32]. JSPD papildina šos ES tiesību aktus.

Jūras vides direktīva ir cieši saistīta arī ar ES civilās aizsardzības politiku, kas veido pamatu ES līmeņa sadarbībai visu veidu katastrofu pārvarēšanai visos katastrofu pārvarēšanas cikla posmos, tostarp novēršanas, gatavības, reaģēšanas un seku likvidācijas posmā[33].

Jūras vides direktīva ir arī integrētās jūrlietu politikas (IJP) vides pīlārs. Tai ir būtiska funkcija daudzās IJP jomās, tostarp jūras teritoriālās plānošanas, zināšanu par jūru un reģionālo stratēģiju jomā.

Tādējādi Jūras vides direktīva nosaka attīstības virzienu vairāku pienākumu, saistību un iniciatīvu īstenošanai ES līmenī un sniedz ieguldījumu to īstenošanā, nodrošinot to ilgtspējību un sekmējot 1. panta 4. punktā noteiktā plašākas saskaņotības mērķa sasniegšanu.

6. DOMĀJOT PAR NĀKOTNI. JSPD UN *RIO+20* NOSLĒGUMA DOKUMENTA ĪSTENOŠANA

Rio+20 noslēguma dokuments "Nākotne, kādu vēlamies" atspoguļo vairākus Jūras vides direktīvā ietvertus jēdzienus. Tas ietver saistības aizsargāt un atjaunot okeānu un jūras ekosistēmu labo stāvokli, produktivitāti un izturētspēju, darot iespējamu to saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu gan šīs paaudzes, gan nākamo paaudžu vajadzībām. Tajā ir uzsvērta vajadzība efektīvi piemērot ekosistēmu pieeju un piesardzīgu pieeju tādu darbību vadībai, kuras ietekmē jūras vidi. Dokumentā ir ietvertas arī konkrētas saistības, tostarp nepieciešamību pieņemt koordinētas stratēģijas, lai novērstu piesārņojumu, veiktu pasākumus jūrā esošo atkritumu daudzuma ievērojamai samazināšanai līdz 2025. gadam vai veiktu pasākumus invazīvu sugu jomā. JSPD būs viens no galvenajiem ES politikas dokumentiem ar jūru saistīto *Rio+20* saistību īstenošanai ES.

---

29 COM(2011) 425 galīgā redakcija. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopējo zivsaimniecības politiku.

30 Direktīva 91/676/EK, OV L 375, 31.12.1991., 1.–8. lpp., kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1137/2008 (OV L 311, 21.11.2008., 1–54. lpp.).

31 Direktīva 2008/105/EK, OV L 348, 24.12.2008., 84.–97. lpp.

32 Direktīva 2008/98/EK, OV L 312, 22.11.2008., 3.–30. lpp.

33 Padomes Lēmums 2007/779/EK, ar ko izveido Kopienas Civilās aizsardzības mehānismu, *Euratom* (pārstrādāta redakcija).

Būtisks Riodežaneiro deklarācijas lēmums bija arī steidzami risināt jautājumu par jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu teritorijās, kas ir ārpus valstu jurisdikcijām, pieņemot arī lēmumu par starptautiska instrumenta izstrādi saskaņā ar *UNCLOS*. Cenšoties sasniegt šo mērķi, būtu jāņem vērā arī vajadzība saglabāt jūras bioloģisko daudzveidību, kā tika nolemts Riodežaneiro deklarācijā un kā nosaka JSPD, tāpat kā Riodežaneiro deklarācijā paredzētās nozaru darbības, īpaši zvejniecībā. Tās ietver arī vajadzību pastiprināt centienus sasniegt 2015. gadam noteikto mērķi saglabāt krājumus līmenī, kas vajadzīgs maksimāla ilgtspējīgas ieguves apjoma nodrošināšanai[34], vai steidzīgi atjaunot tos līdz šādam līmenim, kā arī aktīvāk veikt darbības, lai ierobežotu piezveju, izmetumus un tamlīdzīgu zvejniecības radītu negatīvu ietekmi uz ekosistēmām, tostarp izskaustu postošas zvejas metodes.

JSPD — tāpat kā KBD — turklāt apvieno aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu, tāpēc tā ir neatsverams līdzeklis ceļā uz zaļo ekonomiku. Pamatojoties uz *Rio+20* noslēguma dokumentu, ES turpinās atbalstīt jūras nozaru jeb zilo ekonomiku, kuras ietvaros zaļās ekonomikas principus *inter alia* piemēro jūras resursu saglabāšanai un ilgtspējīgai izmantošanai.

7. SECINĀJUMI

JSPD ir pamatdirektīva, kas atbalsta integrētas un adaptīvas pārvaldības pieejas izmantošanu attiecībā uz cilvēka darbībām, kuras ietekmē jūras vidi. Pēc būtības tas ir elastīgs politikas instruments starptautisko saistību iekļaušanai ES politikā ES ūdeņu jomā. Nākotnē šī elastība, tostarp regulārais sešu gadu cikls jūras stratēģiju atjauninašanai, sniegs iespēju to pielāgot jaunām saistībām, piemēram, tām, kas izriet no *Rio+20* un turpmākiem pasākumiem.

Ņemot vērā Jūras vides direktīvas ģeogrāfiskās darbības jomas robežas, kas neietver atklāto jūru, ne visas starptautiskās saistības jūras vides jomā ir tās piemērošanas jomā. Vairākos gadījumos citi ES likumdošanas instrumenti ir labāk piemēroti starptautisko saistību izpildei konkrētās nozarēs. Kā pozitīvs secinājums jāmin tas, ka šie instrumenti aizvien lielākā mērā darbojas sinerģijā ar JSPD mehānismiem un sniedz ieguldījumu tās mērķu īstenošanā.

Šobrīd sākas ārkārtīgi svarīgs Jūras vides direktīvas īstenošanas posms — sākotnējo novērtējumu sagatavošana, laba vides stāvokļa noteikšana un dalībvalstu vides jomas mērķu izvirzīšana; Eiropas Komisija analizēs šo mērķu piemērotību un saskaņotību. Tādēļ vēriens, kādā dalībvalstīs tiks īstenotas daudzās JSPD ietvertās starptautiskās saistības, ir cieši saistīts ar laba vides stāvokļa definīciju un direktīvas noteikumu turpmāku pilnīgu īstenošanu valstu līmenī.

Šajā kontekstā arī turpmāk ļoti liela nozīme būs reģionālajām jūras konvencijām, un pēc pirmo Jūras vides direktīvas īstenošanas atskaites punktu sasniegšanas tās tiks aktīvi izmantotas, lai veicinātu valstu pieeju saskaņotību katrā reģionā.

[34] Par šādu mērķi pirmo reizi vienojās 2002. gadā Johannesburgā notikušajā Pasaules sammitā par ilgtspējīgu attīstību.